ROK III WARSZAWA, WRZESIEŃ — PAŹDZIERNIK 1930 R. Nr. 1—2

ZAGADNIENIA PRZEDSZKOLNE

MIESIĘCZNIK

CENTRALNY ORGAN
ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA PRZEDSZKOLI W POLSCE

O jednakowe prawa dla seminarjów.

W jednem z poprzednich n-rów „Zagadnień Przedszkolnych" szeroko omawialiśmy sprawę reformy programów seminarjów dla nauczycielek przedszkoli, gdyż pod tem względem panowała wielka swoboda, a raczej chaos, który dotkliwie odbijał się na całokształcie wychowania przedszkolnego, w szczególności zaś na osobach, które seminarja te ukończyły.

Dzięki staraniom Zarządu Głównego Zw. Naucz. Przedszkoli i przychylnemu potraktowaniu sprawy ujednostajnienia programów przez Minist. Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego — bolączka ta częściowo została usuniętą. Pozostała natomiast inna dolegliwość, krzywdząca ogromnie absolwentki seminarjów nauczycielek przedszkoli. Dolegliwość ta jest tem większą, tem boleśniejszą, że podtrzymują ją jednostki kierownicze, sprawujące obecnie ogólny nadzór nad wychowaniem przedszkolnem.

Biuro pośrednictwa pracy przy Zw. Naucz. Przedsz. od trzech lat, rejestrując masy nauczycielek, pozostających bez pracy, obserwuje ciekawe zjawisko: oto różne instytucje, utrzymujące przedszkola, jak sejmiki powiatowe, rady wojewódzkie, oraz instytucje społeczne angażują do pracy jedynie absolwentki państwowego seminarjum w Warszawie, pozostające pod kierownictwem pani Czerwińskiej.

Nie wątpimy ani na chwilę, że seminarjum to prowadzone jest bardzo dobrze i że jest rzeczą pożądaną, by w przedszkolach pracowały jednostki z najlepszym cenzusem naukowym. Musimy jednakże

wziąć pod uwagę, że w Polsce znajduje się więcej państwowych seminarjów, mających te same prawa, co państwowe seminarjum w Warszawie, że istnieje cały szereg prywatnych seminarjów na prawach państwowych, w których poziom naukowy nie jest niższy od poziomu państwowego seminarjum w Warszawie. Nie możemy więc zrozumieć, czemu przy obsadzaniu posad nauczycielek przedszkoli szczególniej w instytucjach samorządowych żąda się od kandydatek ukończenia państwowego seminarjum w Warszawie.

Wizytatorką wszystkich seminarjów dla nauczycielek przedszkoli jest z ramienia Ministerstwa W. R. i O. P. p Czerwińska, która jednocześnie pełni funkcję kierowniczki państwowego seminarjum w Warszawie.

Jest więc rzeczą nie do pomyślenia, by seminarja, pozostające pod nadzorem p. Czerwińskiej, mogły być źle prowadzone i stać na niższym poziomie naukowym od warszawskiego seminarjum.

Dalecy jesteśmy od wszelkiego rodzaju podejrzeń i przypuszczeń.

W chwili obecnej stwierdzamy jedno, że najdłużej pozostają bez posad te absolwentki, którym nie sądzone było ukończyć państwowe seminarjum w Warszawie.

Nie stajemy w obronie seminarjów, które przy istniejącym obecnie systemie „obsadzania posad" tracą dużo na swojej opinji: musimy jednakże wziąć w obronę te liczne rzesze nauczycielek przedszkoli, które są dyskwalifikowane zaraz po ukończeniu seminarjum.

Czynniki kierownicze mają możność uzupełniania braków w poszczególnych seminarjach, mają możność nawet zamykania seminarjów, które nie chciałyby dostosować się do obecnych wymagań w kształceniu nauczycielek przedszkoli — nie wolno jednakże czynnikom tym obojętnie spoglądać na dyskwalifikowanie wartości młodych sił, których pracy jeszcze się nie widziało.

Jak temu zaradzić?!

W Biurze Pośrednictwa Pracy przy Zw. N. P. zastraszające wprost rozmiary przybiera liczba nauczycielstwa przedszkoli, pozostająca bez pracy. Wszystkie państwa europejskie, a w tej liczbie i Polska przeżywają ostry kryzys gospodarczy. Każdy kryzys gospodarczy pociąga za sobą wzrost bezrobocia. Jednakże pod to zjawisko nie możemy podciągnąć nauczycielstwa przedszkoli, w szeregach którego bezrobocie przyjmuje zastraszające rozmiary. Przyczyn należy szukać gdzieindziej. Dotychczas nie ukazały się żadne ustawy i rozporządzenia, regulujące sprawę wychowania przedszkolnego w Polsce. Fundusze

przeznaczane na te cele przez samorządy są funduszami dobrowolnemi, niezalegalizowanemi przez władze nadzorcze (M. Spr. Wewn.) i mogą być każdej chwili skreślone.

Dotychczas młode zastępy nauczycielek przedszkoli straciwszy nadzieję otrzymania pracy w przedszkolu, szły pracować do prywatnych domów, spełniając tam nieraz najcięższe obowiązki, nie mające nic wspólnego z rolą wychowawczyni.

O wynagrodzeniu za pracę w domach prywatnych pisaliśmy już niejednokrotnie i w tem miejscu mówić o tem nie będziemy. Wrócimy jednakże do naszych bolączek. Do Biura Pośr. Pracy żadnego roku na jesieni nie zgłosiło się tak dużo osób, poszukujących pracy, co w r. b. Przyczyna bardzo prosta — kryzys gospodarczy odbija się dotkliwie na obywatelach, którzy wobec braku zarobków, zmuszeni są redukować swoje wydatki.

Jak zwykle oszczędza się w pierwszym rzędzie na kształceniu i wychowaniu dzieci i redukuje się wychowawczynie. Stąd pochodzi ten wielki napływ nauczycielek przedszkoli poszukujących pracy w naszem Biurze Pośr. Pracy. Bezrobocie jest ciężarem, zarówno dla państwa jak i jego obywateli, jest tym bezprodukcyjnym wydatkiem wzamian za co nie otrzymuje się nic prócz chwilowego i wątpliwego ulżenia doli bezrobotnych. Każde państwo wytęża dużo sił w powstrzymaniu wzrostu bezrobocia, które szczególnie przy uwzględnianiu różnych świadczeń ubezpieczeniowych, jest bardzo kosztowne. Należałoby więc zwrócić baczną uwagę, czy obojętność władz na sprawy wychowania przedszkolnego nie jest jedną z przyczyn powiększania kadr bezrobotnych, co więcej wykolejania kategorji pracowników, noszących miano nauczycielek przedszkoli. Daje się koncesję na otwieranie dowolnej ilości seminarjów, więcej — seminarja dla nauczycielek przedszkoli utrzymuje samo państwo, kształci się kadry pracowników, dla których niema warsztatów pracy.

Cóż wart jest młody obywatel, który kształcił się w innym kierunku, a zmuszony koniecznościami życiowemi, ima się innej pracy, przypadkowej? — człowiek taki staje się zwykłym wykolejeńcem losu. Takich wykolejeńców stwarzać nam nie wolno, o ile dbamy o tężyznę ducha w naszym narodzie. Musimy przestać biernie patrzeć na zwiększające się z roku na rok zastępy wykolejeńców, dla których niema warsztatów pracy. Chyba rząd nie pójdzie po linji zamknięcia seminarjów dla nauczycielek przedszkoli? Pozostaje więc inna droga — jaknajszybsze uregulowanie sprawy wychowania przedszkolnego w drodze ustawodawczej i włożenia na samorządy obowiązku otwierania potrzebnej ilości przedszkoli.

Te zarządzenia władz rozwiążą jednocześnie bardzo wiele pożytecznych zagadnień, wzmocnią opiekę nad dzieckiem, podniosą poziom szkoły powszechnej, odciążą pewien odsetek bezrobotnych i zapobiegną stwarzaniu nowych kadr wykolejeńców. Zagadnienia te są chyba dosyć ważne, ażeby warto było dla nich poświęcić czas i pracę!

Program seminarjów dla nauczycielek przedszkoli.

(Dokończenie).

Arytmetyka z geometrją.

KURS I.

3 godziny tygodniowo.

Arytmetyka w zadaniach:

Rachunek pamięciowy (dodawanie i odejmowanie liczb dwucyfrowych, mnożenie liczby dwucyfrowej przez jednocyfrową, dzielenie przez liczbę jednocyfrową; w przypadku wyniku najwyżej dwucyfrowego; zastosowanie rachunku pamięciowego do obliczeń pieniężnych (złote i grosze).

Ugruntowanie działań pisemnych.

Mierzenie i miary (metr, decymetr, centymetr, milimetr, kilometr; kilogram, dekagram, gram, tonna, kwintal; litr, hektolitr, centymetry sześcienne, zastosowanie mensurki kalibrowanej; jednostki, miary kwadratowe i gruntowe). Mierzenie pola powierzchni; mierzenie objętości. Wiadomości o mierzeniu czasu.

Ugruntowanie wiadomości o ułamkach zwyczajnych i dziesiętnych z zastosowaniem do rozwiązywania konkretnych zagadnień.

Pogłębienie pojęcia stosunku. Zagadnienia na wielkości proporcjonalne (reguła trzech); zastosowanie do rozwiązywania konkretnych zagadnień z życia praktycznego. Zagadnienia na podział proporcjonalny.

Przedstawienie porównawcze wielkości: a) tabele, b) diagramy i wykresy.

Geometrja: Najprostsze zadania konstrukcyjne w związku z powtórzeniem wiadomości geometrycznych i wyrobieniem techniki kreślenia (w ołówku - bez wyciągania tuszem). Elementy symetrji w utworach płaskich.

Skala. Plan. Obliczenia pola i obliczenia objętości według planu; zastosowanie do obliczeń sanitarnych (np. ilość powietrza przypadająca w klasie na osobę, stosunek pola okien w świetle do pola podłogi, i t. p.).

KURS II.

2 godziny tygodniowo.

Układanie i rozwiązywanie równań 1 stopnia z jedną i dwiema niewiadomemi o współczynnikach cyfrowych. Zastosowanie metody równań do rozwiązywania konkretnych zagadnień.

Rachunkowość: Rachunek handlowy i pokwitowanie. Wiadomości o opłatach stemplowych. Prowadzenie rachunkowości: księga kasowa, dziennik główny, rachunki kontowe, księga inwentarza, księga materjałów, zamknięcia rachunkowe

i sprawozdanie kasowe, preliminarz budżetowy. Pocztowa Kasa Oszczędności: obrót oszczędnościowy i obrót czekowy. Wiadomości o wekslu. Obliczenia %-owe.

Geometrja w przestrzeni: Wyrobienie wyobraźni przestrzennej przy budowie modeli przestrzennych dla ilustracji zagadnień geometrycznych; kreślenie najprostszych brył w rzucie ukośnym równoległym. Elementy symetrji w utworach przestrzennych.

Przyrodoznawstwo.

KURS I.

4 godziny tygodniowo.

Jesień (wrzesień, październik, listopad).

Monografja jednego kręgowca np. żaby. Budowa zewnętrzna (w związku z przystosowaniami do warunków zewnętrzych), budowa wewnętrzna, czynności poszczególnych organów. Pojęcie kręgowca.

Przegląd innych kręgowców monograficznie potraktowanych w porządku wstępującym (ryby, płazy, gady, ptaki, ssaki).

W związku z nauką o kręgowcach założenie akwarjów, terrarjów—dla obserwacyj życia zwierząt: obserwacje te winny być punktem wyjścia dla rozważań na lekcjach i winny być prowadzone przez cały ciąg kursu I i II.

Zima (grudzień, styczeń, luty, marzec).

Układ metryczny miar. Pomiar długości. Pomiar objętości i pojemności bezpośredni i drogą wypierania cieczy.

Temperatura, rozszerzalność cieplna ciał. Termometr. Pion i poziom. Poziom cieczy w naczyniach. Ciężar. Waga. Ciężar właściwy. Ciała gatunkowo cięższe od płynu (cieczy czy gazu) toną w nim, lżejsze—pływają. Balony.

Prąd płynu, ciepła, prąd elektryczny. Spadek poziomu, temperatury, prężności, napięcia. Przewodzenie i przenoszenie ciepła.

Wytwarzanie prądu elektrycznego przez ruch cewki względem magnesu, pojęcie o prądnicy i elektromagnesie. Zastosowania.

Wiosna (kwiecień, maj, czerwiec).

Przegląd bezkręgowców ze szczególnem uwzględnieniem robaków pasożytniczych, mięczaków i stawonogich (głównie owadów). Prowadzenie hodowli zapoczątkowanych na jesieni z założeniem nowych dla mięczaków, owadów, jako punkt wyjścia do rozważań na lekcjach.

Niezależnie od zoologji na wiosnę zapoczątkowanie hodowli roślin doniczkowych pokojowych z nasion i sadzonek.

KURS II.

4 godziny tygodniowo.

Jesień (wrzesień, październik, listopad).

Zewnętrzna budowa rośliny. Budowa kwiatu. Powstawanie i budowa owoców właściwych i niewłaściwych. Różne sposoby rozsiewania się roślin za pomocą owoców. Pęd (nadziemny i podziemny), jego części składowe. Korzeń. Wykazanie na konkretnych przykładach morfologicznych zmian pędu i korzeni w związku z przystosowaniami.

Oznaczanie z klucza do określenia roślin (prof. Rostafińskiego) pospolitych jesiennych roślin należących np. do rodziny motylkowych, krzyżowych, psiankowych etc., przyczem zużytkowuje się i utrwala nabyte wiadomości morfologiczne.

Biologja oznaczonych roślin i ich przystosowanie do warunków życia. Przygotowywanie się roślin do zimy. Spoczynek przymusowy i dobrowolny. Wewnętrzna budowa roślin: komórka, tkanka.

Hodowla roślin cebulkowych, w dalszym ciągu hodowla innych roślin doniczkowych.

Zima (grudzień, styczeń, luty, marzec).

Powietrze, jego własność, jako ciała materjalnego: nieprzenikliwość, ciężar. Znaczenie powietrza przy paleniu i oddychaniu. Inne gazy: wodór, bezwodnik węglowy, gaz świetlny podobieństwa i różnice.

Tlen—jego role w powietrzu, palenie się jest utlenianiem.

Woda—tlenek wodoru (synteza).

Węgiel i wodór są składnikami organizmów. Synteza bezwodnika węglowego i wykazanie identyczności jego z gazem zawartym w napojach musujących, z gazem wywiązującym się z wapieni oraz z produktem oddychania zwierząt i roślin. Stwierdzenie, że oddychanie jest również utlenianiem. Rozkład bezwodnika węglowego magnezem i przez rośliny zielone. Krążenie węgla w przyrodzie.

Mączka, tłuszcze i białko—główne ciała zapasowe w organizmach (par. w nasionach). Zakwaszanie mączki (np. sporządzanie brzeczki piwnej), fermentacja alkoholowa cukru, utlenianie alkoholu na ocet.

Sposoby wykrywania cukru i mączki (np. zafałszowania mleka). O tłuszczach i olejach. Zmydlanie tłuszczu, wydzielanie z mydła kwasów tłuszczowych (stearyny).

Pojęcie o kwasach, zasadach, solach, odczyn kwaśny, zasadowy i obojętny.

Przegląd najważniejszych środków spożywczych pod względem zawartości w nich tłuszczu, mączki, cukru i białka.

Wiosna (kwiecień, maj, czerwiec).

Budowa nasienia roślin jedno i dwuliściennych. Budowa pąka. Różne sposoby rozmnażania się roślin.

Czynności rośliny: pobieranie soków mineralnych, skład i rodzaje gleby, wznoszenie się soków, przyswajanie, krążenie soków organicznych, gromadzenie zapasów. Oddychanie.

Odżywianie się roślin niezielonych.

Wpływ i działanie warunków zewnętrznych na życie rośliny (światło, ciepło, wilgoć etc.) Rośliny o innej budowie jak rośliny kwiatowe: grzyby, mszaki, paprotniki.

Bakterje.

Od chwili kwitnięcia pospolitszych roślin kwiatowych oznaczanie przy pomocy klucza nazwy tych roślin.

KURS II.

1 godzina tygodniowo.

Wyjaśnienie zasad budowy organizmu ludzkiego: komórka, tkanka, narząd, układ.

1. Układ kostny, budowa i zadania. Warunki prawidłowego rozwoju.

2. Układ mięśniowy budowa i czynności. Postawa stojąca, siedząca, chód, bieg, skok. Higjena pracy cielesnej.

3. Układ trawienny, budowa i zadania. Pojęcia o przemianie materji i energji. Ocena produktów pokarmowych. Zaburzenia w trawieniu.

4. Układ krążenia—budowa i czynności. Zaburzenia w krążeniu. Wpływ pracy fizycznej na serce i płuca.

5. Układ wydzielniczy — budowa i czynności. Pielęgnowanie włosów, skóry i paznokci. Najpospolitsze pasorzyty i schorzenia skóry. Odzież i bielizna.

6. Układ oddechowy — budowa i czynności. Przeszkody w prawidłowem oddychaniu. Ćwiczenia oddechowe. Najpospolitsze schorzenia układu oddechowego. Gruźlica jako choroba niebezpieczna dla jednostki i otoczenia.

7. Układ nerwowy — budowa w zarysie i czynności. Mózg, rdzeń, nerwy obwodowe, odruch. Narządy zmysłów. Wprawa. Higjena pracy umysłowej. Zaburzenia w czynnościach układu nerwowego. Wpływ alkoholu na czynności umysłowe i stan psychiczny. Znaczenie snu.

Rola sportu, gier i zabaw w stosunku do różnych zawodów.

KURS III.

3 godziny tygodniowo.

1) *Higjena społeczna.* 2) *Higjena ochronki z internatem.* 3) *Higjena dziecka* 4) *Kurs praktyczny pielęgniarstwa.* 5) *Ratownictwo.*

Krótki rys historyczny higjeny społecznej.

Powietrze, gleba, woda. Usuwanie nieczystości. Zaopatrzenie w wodę. Walka z chorobami zakaźnemi. Gruźlica, alkoholizm, choroby weneryczne jako klęski zwyradniające rasę.

Zakłady użyteczności publicznej. Budynek mieszkalny, osiedla ludzkie. Higjena kobieca, rozwój i życie płodu, noworodek.

Dziecko w pierwszym roku życia; rozwój i pielęgnowanie niemowlęcia. Żłobek.

Dziecko w wieku przedszkolnym. Cechy charakterystyczne rozwoju. Wychowanie fizyczne. Higjena zmysłów, mowy, pracy ręcznej, zabaw i gier. Choroby wieku dziecięcego.

Przepisy sanitarno-prawne.

Obciążenie dziedziczne. Zboczenia w rozwoju ogólnem. Rola gruczołów wewnętrznego wydzielania. Okres dojrzewania.

Higjena w zakładach wychowawczych otwartych i zamkniętych. Opieka społeczna nad dzieckiem opuszczonem, normalnem i upośledzonem.

Ratownictwo. Uraz i różne jego postacie. Transport chorych. Wyjaławianie i odkażanie. Nakładanie opatrunków, zastrzyk podskórny, sztuczny oddech, bańki suche. Otrucie. Najprostsze nagłe wypadki w wieku przedszkolnym.

Ćwiczenia cielesne.

KURS I.

3 godziny ćwiczeń cielesnych, 1 godzina rytmiki.

A. Wskazówki teoretyczne.

1. Wyjaśnienie pojęcia co to jest wychowanie fizyczne i ścisła jego łączność z wychowaniem ogólnem.

2. Wskazanie celu, do którego dąży wychowanie fizyczne i omówienie środków działania.

3. Omówienie najważniejszych postaci ruchu jak: zabawy, gry, gimnastyka, sport.

4. Po przerobieniu różnych typów zabaw dziecięcych i gier — omówienie podziału zabaw i gier na grupy, z wyjaśnieniem ich znaczenia i wartości wychowawczych i zdrowotnych.

B. Zajęcia praktyczne.

1. Osobiste ćwiczenia uczennic w gimnastyce metodycznej, zabawach, grach, wycieczkach i w miarę możności sportach (Pływanie obowiązkowe).

Rytmika według Dalcroze'a.

KURS I.

1 godzina tygodniowo.

Nauka chodzenia i biegania w takt muzyki.

Akcent metryczny. Pojęcie taktu. Taktowanie (ruchy rękami) na 2/4, 3/4, 4/4, 5/4 i 6/4.

Teoretyczna i praktyczna (ruchowa) znajomość wartości nut: ćwierci, półnuty, całe nuty, ósemki, szesnastki, półnuty z punktem i ćwierci z punktem.

Umiejętność rozpoznawania nietrudnych rytmów i samodzielne układanie ich oraz umiejętność realizowania rytmów ruchowo bez muzyki.

Kontrapunkt nutami ćwierciowemi.

Biegi, skoki, ćwiczenia na wyrobienie uwagi, woli i opanowania fizycznego (incytacja i inhibicja).

Ćwiczenia na niezależność ruchów.

KURS II.

3 godziny ćwiczeń cielesnych, 1 godz. rytmiki.

A. Wskazówki teoretyczne.

1. W miarę zdobywania przez uczennice podstawowych wiadomości z dziedziny anatomji i fizjologji, omawianie podziału ćwiczeń gimnastycznych na grupy, charakteryzowanie każdej z grup poszczególnych jako podstawa do zrozumienia systematyki ćwiczeń gimnastycznych.

2. Charakterystyka systemu szwedzkiego, poprzedzona bardzo skróconą historją ewolucji i ćwiczeń ruchowych.

3. Omówienie toku lekcyjnego, według którego przeprowadzane są lekcje z uczenicami seminarjum t. j. dla wieku po 15 latach.

4. Systematyka szczegółowa zabaw i gier dla dziatwy w ochronce.

5. Wskazówki metodyczne w związku z prowadzeniem zabaw i gier w ochronce.

B. Zajęcia praktyczne.

1. W dalszym ciągu ćwiczenia osobiste uczenic.
2. Prowadzenie w ochronce zabaw, gier, saneczkowania i ślizgawki.

KURS II.

Rytmika.

1 godzina tygodniowo.

Trudniejsze i dłuższe okresy rytmiczne do rozpoznawania, realizowania, i obmyślania.

Synkopy między nutami ćwierciowemi, ósemkami i półnutami. Kontrapunkt ósemkowy. Biegi, skoki, ćwiczenia inhibicyjne i incytacyjne. Ćwiczenia na niezależność ruchów.

KURS III.

4 godziny ćwiczeń cielesnych, 1 godzina rytmiki.

A. Wskazówki teoretyczne.

1. Omówienie toku lekcyjnego dla dzieci od lat 3 do 6-ciu.
2. Objaśnienie każdej grupy ćwiczeń i podkreślenie wpływu zdrowotnego i psychicznego.
3. Systematyka ćwiczeń dla dziatwy ochronki.
4. Planowanie i omawianie lekcyj w ochronce.
5. Omówienie urządzenia sali, boiska, przyrządów i przyborów w ochronce.

B. Zajęcia praktyczne.

1. W dalszym ciągu ćwiczenia osobiste uczenic (ze specjalnem uwzględnieniem gier i zabaw przy jednej godz. tygodniowo).
2. Przeprowadzanie lekcyj z dziatwą ochronki.

KURS III.

Rytmika.

1 godzina tygodniowo.

Ugruntowanie poczucia rytmu. Realizowanie jednego rytmu rękami, a jednocześnie drugiego nogami — (polirytmja).

Łańcuch realizacyj, (realizowanie jednego taktu, przy słuchaniu już następnego).

Synkopy szesnastkowe. Kontrapunkt szesnastkowy. Dwójki przeciw trójkom, trójki przeciw czwórkom (podziały rytmiczne).

Podwójna szybkość. Frazowanie.

Biegi, skoki, ćwiczenia inhibicyjne i incytacyjne, ćwiczenia niezależności ruchów.

Zajęcia metodyczne z rytmiki w ochronce.

Zaznajomienie dziatwy z taktowaniem i stosowanie tego przy piosenkach.

Przeprowadzanie z dziatwą łatwych ćwiczeń na rozwój uwagi i opanowania, oraz niezależności ruchów.

Stosowanie zabaw rytmicznych Orjentowanie się w przestrzeni i czasie, klaskanie równe określoną liczbą razy, lub klaskanie bardzo łatwych rytmów, zachowanie różnic tempa n. p, część dzieci chodzi wolno, (ćwierci), druga część 2 razy prędzej (ósemki).

U W A G A.

Wobec nieznajomości przez uczennice wyższej muzyki (kompozycji i harmonji), rytm można poddawać przy pomocy klaskania lub uderzania w bębenek.

Rysunki.

KURS I.

4 godziny tygodniowo.

I. Ćwiczenia sprawności technicznej.
II. Ćwiczenia spostrzegawczości.
   1. rysunek z natury i pamięci.
   2. modelowanie z natury i pamięci.
   3. rysunek na tablicy (modele płaskie i przestrzenne).
III. Ćwiczenia wyobraźni.
   1. ćwiczenia pamięci wzrokowej.
   2. ilustracja.
IV. Pismo.
V. Kultura (artystyczna, pogadanki, ćwiczenia, wycieczki).

KURS II.

2 godziny tygodniowo.

I. Ćwiczenia spostrzegawczości.
   1. rysunek roślin, zwierząt, człowieka w ujęciu płaskiem i przestrzennem. (Upraszczanie form).
   2. rysunek na tablicy z natury.
II. Ćwiczenia wyobraźni.
   1. rysunek na tablicy z pamięci.
   2, ilustracja.
III. Kultura artystyczna (estetyka życia dziecka).

KURS III.

Metodyka.

godzina tygodniowo przez półrocze.

I. Metodyka rysunków w ochronce.
II. Hospitacja zajęć.
III. Prowadzenie zajęć.
IV. Konieczność utrzymania kontaktu ze sztuką.

Roboty ręczne.

KURS I.

4 godziny tygodniowo.

1. Roboty sznurkowe: siatki i paski.
2. Roboty z rafji i petyku: piłki, plecionki, pudełka, koszyczki i t. p.
3. Roboty z tektury: pudełka, teczki, notesy i t. p.
4. Zasadnicze ściegi szydełkowe i zastosowanie ich przy wykonywaniu czapek, szalików, serdaków, rękawiczek i t. p. praktycznych przedmiotów.
5. Zasadnicze ściegi haftu kolorowego i stosowanie ich w kompozycjach zdobniczych.
6. W okresie Bożego Narodzenia zabawki choinkowe o ile możności własnego pomysłu z uwzględnieniem i wykorzystaniem właściwości danego materjału.

KURS II.

2 godziny tygodniowo.

1. Roboty kobiece: krój i szycie bielizny osobistej z zastosowaniem mereżki i haftu angielskiego, krój bielizny i ubrań dziecinnych, komponowanie i wykonywanie kostjumów dla dzieci na podstawie kroju.
2. Introligatorstwo.

KURS III.

1 godzina tygodniowo przez półrocze.

1. Cele prowadzenia nauki robót ręcznych w ochronce.
2. Metody prowadzenia robót.
3. Przygotowanie pomocy naukowych w związku z praktyką w ochronce.

Regulamin dla przedszkoli miejskich m. stoł. Warszawy.

(Zatwierdzony uchwałą Magistratu Nr. 75 z dnia 3 kwietnia 1928 r. i uzupełniony uchwałą Magistratu Nr. 694 z dnia 14 maja 1928 r.)

I. Cel i organizacja.

§ 1. Przedszkola mają na celu wszechstronne wychowanie fizyczne, moralne i umysłowe dzieci płci obojga, w wieku od 3 do 7-u. Przedszkola stanowią pierwszy stopień przygotowawczy do następnego okresu — szkolnego w stosunku do tych dzieci przedewszystkiem, którym rodzice nie mogą zapewnić w wieku przedszkolnym normalnego wychowania i rozwoju.

§ 2. Dziecko mające ukończonych lat 7 może być przyjęte do przedszkola jedynie na zasadzie piśmiennego orzeczenia Komisji Lekarskiej szkolnej.

§ 3. Zapisy dzieci do przedszkoli odbywają się z początkiem roku szkolnego.

§ 4. Dzieci anormalne, chore zaraźliwie, lub odstręczająco, oraz dzieci z wszawicą nie mogą być przyjmowane do przedszkoli. O powyższem orzeka lekarz szkolny.

§ 5. Przy zapisie do przedszkola wymagane jest okazanie metryki dziecka, świadectwa szczepienie ospy, oraz złożenie danych o zajęciu rodziców, składzie rodziny, miejscu i warunkach zamieszkania, miejscu pracy matki.

§ 6. Liczba dzieci w jednym oddziale na stałe nie powinna przekraczać 40, ani też wynosić mniej niż 30.

§ 7. Jeżeli zgłoszeń jest więcej niż miejsc w przedszkolu, wówczas dzieci zgłoszone ponad komplet zostają wpisane na listę kandydatów.

§ 8. Przy zapisie pierwszeństwo mają dzieci starsze, oraz dzieci pozbawione opieki i wychowania w domu.

§ 9. Dzieci powinny uczęszczać do przedszkola regularnie. Jeśli nieobecność dziecka nie jest dostatecznie wytłomaczona i trwa 2 tygodnie, dziecko zostaje wykreślone z przedszkola i na jego miejsce przyjmuje się inne z listy kandydatów, według kolejności zapisów, przy zachowaniu jednak zasady, przyjętej w § 8 Regulaminu.

§ 10. Uczęszczanie do przedszkoli miejskich jest bezpłatne. Opłacie minimalnej podlegają jedynie: używalność materjałów do robót i zajęć, oraz dożywianie w przedszkolu. Opłatę powyższą ustala Zarząd Wydziału Oświaty i Kultury.

§ 11. Przedszkola powinny posiadać 3 oddziały, do których przyjmuje się dzieci, stosownie do wieku i rozwoju.

§ 12. Przedszkola są otwarte od godz. 8 do 15-ej. W sobotę do godziny 12-ej.

§ 13. Dzieci powinny przychodzić do przedszkola między godz. 8—9, wychodzić o 15-ej po skończonych zajęciach.

U w a g a: jeśli opieka domowa chce, aby dziecko samo wracało do domu, powinna uprzedzić o tem wychowawczynię.

§ 14. Zajęcia metodyczne rozpoczynają się w porze zimowej o godz. 10, w porze letniej o godz. 9 i pół. Planowe (metodycznie ujęte) zajęcia trwają od 15 września do 15 maja. W porze ciepłej pożądane jest przebywanie dzieci na spacerach i placach do zabaw.

§ 15. Dni zajęć są te same, co w szkołach powszechnych. Przerwy świąteczne na Boże Narodzenie i Wielkanoc, oraz wakacje letnie są również takie same, jak w szkołach powszechnych. W stosunku do personelu wychowawczego, obowiązuje po wakacjach letnich stawienie się w przedszkolu na 3 dni przed rozpoczęciem zapisów.

§ 16. Nauczanie w przedszkolach, w znaczeniu szkolnem, jest wykluczone.

U w a g a: nauczanie dzieci uczęszczających do przedszkoli pojedyńczo, lub kompletami poza godzinami zajęć w przedszkolu jest również niedozwolone.

§ 17. Plan zajęć w przedszkolach, zgodnie z dyrektywami Wydziału Oświaty i Kultury, obejmuje:

a) ćwiczenia fizyczne: ruchy gimnastyczne, gry i zabawy ruchowe, ćwiczenia sprawności życiowych, śpiew;

b) kształcenie uczuć religijnych i społecznych, rozwijanie obyczajności i dobrych nawyków;

c) ćwiczenia zmysłów, rysunek, zajęcia (modelowanie, budownictwo, układanie wzorów i t. p.), roboty ręczne;

d) pogadanki, opowiadania, wiersze, ćwiczenia mowy;

e) ćwiczenia rachunkowe, ćwiczenia spostrzegawczości, uwagi, orjentacji.

II. Dozory wychowawcze.

§ 18. W przedszkolach, gdzie znajduje się przynajmniej 20 dzieci, które ze względu na warunki rodzinne nie mogą wracać do domu o godz. 15, prowa-

dzone są dozory wychowawcze w godzinach od 15 do 18 (w soboty od 12 do 15), a w razie potrzeby również w godzinach rannych od 7 do 8½.

Przy ilości conajmniej 30 zgłoszeń z pośród dzieci uczęszczających do przedszkoli, dozory wychowawcze mogą być uruchomione również podczas świątecznych przerw Bożego Narodzenia i Wielkiejnocy.

§ 19. W godzinach dozorów wychowawczych dzieci spędzają czas na grach i zabawach dowolnych, możliwie na powietrzu, do czego mają służyć pomoce pedagogiczne i zabawki specjalnie przeznaczone na czas trwania dozoru.

§ 20. W godzinach dozoru dzieci otrzymują posiłek, ustalony przez Sekcję Wychowania Przedszkolnego, w porozumieniu z Sekcją Higjeny Szkolnej.

§ 21. Prowadzenie dozorów wychowawczych wraz z południowem dożywieniem dzieci, powierzone jest dodatkowo zaangażowanym wychowawczyniom, których cenzus naukowy winien odpowiadać wymaganiom stawianym stałym wychowawczyniom przedszkoli.

§ 22. Na jedną wychowawczynię w dozorze nie może przypaść więcej ponad 40 dzieci.

§ 23. Wychowawczyni dozoru obowiązana jest stosować się do przepisów pedagogicznych i gospodarczo-administracyjnych, ustalonych dla przedszkoli. W sprawach powyższych porozumiewa się z kierowniczką przedszkola.

III. Zarząd Ogólny i Inspekcja.

§ 24. Zarząd ogólny pedagogiczny, administracyjny i finansowy przedszkoli miejskich, oraz kontrolę nad wykonywaniem przepisów i rachunkowością, obowiązującą w przedszkolach, sprawuje Sekcja Wychowania Przedszkolnego Wydziału Oświaty i Kultury.

§ 25. Bezpośrednie czuwanie nad wykonaniem w przedszkolach programu pedagogicznego i zarządzeń gospodarczych należy do instruktorek.

W tym celu instruktorki:

a) wizytują przedszkola przydzielone do ich rewiru,

b) udzielają wskazówek pedagogicznych, metodycznych i administracyjnych personelowi przedszkola,

c) czuwają nad przestrzeganiem przepisanych godzin zajęć,

d) kontrolują i czuwają nad frekwencją dzieci,

e) kontrolują stan porządku wśród dzieci i w lokalach przedszkoli,

f) kontrolują dożywianie w przedszkolu i czuwają nad zwolnieniem dzieci niezamożnych od opłaty za dożywianie,

g) czuwają nad dokładną inwentaryzacją przedszkoli, oraz nad prowadzeniem wszelkich przepisanych ksiąg, wykazów i kart indywidualnych, dotyczących dzieci,

h) omawiają z personelem i przedstawiają Sekcji wszelkie potrzeby przedszkola — pedagogiczne i gospodarcze,

i) czuwają nad ogólną harmonją pracy w przedszkolach, zarówno w stosunku pomiędzy personelem, jak również w stosunku z opieką domową dzieci,

j) w razie potrzeby konferują z opieką domową dzieci, bądź w przedszkolu, bądź w domu dziecka,

k) w razie potrzeby biorą udział w zebraniach rodzicielskich organizowanych w przedszkolu,

l) raz na miesiąc odbywają konferencje pedagogiczne i administracyjne z wychowawczyniami swego rewiru,

l) co tydzień odbywają konferencje w sprawach pedagogicznych i administracyjnych z Kierowniczką Sekcji Wychowania Przedszkolnego,

m) składają Kierowniczce Sekcji sprawozdania ustne i piśmienne z wizytacji i stanu przedszkoli w okresach ustalonych przez Sekcję Wychowania Przedszkolnego.

§ 26. W razie potrzeby wykonują również inne prace, wynikające z zadań pedagogicznych i administracyjnych Sekcji Wychowania Przedszkolnego.

IV. Kierowniczki przedszkoli.

§ 27. Kierowniczką przedszkola jest jedna z wychowawczyń, wyznaczona na to stanowisko przez Sekcję Wychowania Przedszkolnego.

§ 28 Kierowniczka przedszkola obowiązana jest przebywać w przedszkolu od godz. 8 do 15.

U w a g a: pożądane jest, aby kierowniczka przedszkola zamieszkiwała przy przedszkolu.

§ 29. Wszelkie sprawy z opieką domową dzieci kierowniczka załatwia w przedszkolu pomiędzy godziną 8 a 9.

§ 30. Kierowniczka zbiera co miesiąc od opieki domowej za pokwitowaniem pieniądze na dożywianie — oraz pomoce pedagogiczne i t. d.

§ 31. Kierowniczka jest odpowiedzialna za całość lokalu i majątku przedszkola. Kierowniczka przedszkola, mając nadzór nad całokształtem gospodarczym przedszkola:

a) czuwa nad całością inwentarza,

b) nad utrzymaniem wzorowego porządku i czystości w lokalu przedszkola,

c) nad opałem, którym dysponuje według norm przepisanych,

d) dysponuje pracą służby, stosownie do przepisów dla służących przedszkoli miejskich (§ 65—75),

e) prowadzi dożywianie dzieci w przedszkolu, stosując się do norm ustalonych przez Sekcję Wychowania Przedszkolnego,

f) załatwia na zasadzie opinji Stacji Opieki Społecznej Miejskiej zwolnienie dzieci niezamożnych od opłaty za dożywianie,

g) prowadzi księgi: inwentarzową, magazynową, kasową,

h) co miesiąc składa w sekcji Wychowania Przedszkolnego wykazy statystyczne frekwencji dzieci i personelu przedszkola, oraz raporty kuchenne (ruch produktów),

i) co miesiąc składa w Sekcji Wychowania Przedszkolnego sprawozdania kasowe,

j) co miesiąc w porozumieniu z koleżankami po zaakceptowaniu przez instruktorkę przesyła do Sekcji Wychowania Przedszkolnego zapotrzebowanie na przedmioty gospodarcze i pedagogiczne,

k) na zapotrzebowanie Sekcji Wychowania Przedszkolnego sporządza wszelkie wykazy, dotyczące przedszkola w 2 egzemplarzach, z których jeden pozostaje w przedszkolu,

U w a g a: prowadzenie książek i sporządzanie wykazów nie może być dokonywane w porze zajęć z dziećmi,

l) wszelkie dokumenty przedszkola kierowniczka przechowuje w należytym porządku.

(Dokończenie nastąpi).

Dział organizacyjno-informacyjny.

ZEBRANIA SEKCYJ ZARZĄDU GŁÓWNEGO.

W Związku z rozpoczęciem prac w nowym roku szkolnym odbyły się zebrania Wydziału Wykonawczego i Sekcyj Zarządu Głównego.

Zebranie Wydziału Wykonawczego odbyło się dnia 30. IX, zebranie Sekcji Higjenistek—dnia 17 września, zebranie Biura Pośrednictwa Pracy dnia 19 września, zebranie Sekcji Pedagogicznej—dnia 22 września r.b.

KOMUNIKAT SEKCJI GOSPODARCZEJ.

Sezon jesienny w całej pełni, zima nadchodzi. Spieszcie zaopatrywać się w ciepłe okrycia. Jesionki, okrycia zimowe męskie, damskie i dziecięce, materjały wełniane i jedwabne—duży wybór w firmach B-cia Jabłkowscy—Bracka 25 i Bogusław Herse—Marszałkowska 150.

Dla Panów materjały na palta, jesionki, garnitury znajdziecie w firmie H. Molenda—Nalewki 29 (5-cio miesięczne spłaty).

Dla Pań materjały na suknie, wełniane, jedwabne posiadają w wielkim wyborze firmy: St. Węgierski,—Marszałkowska 64; Les Tissus A. G. B.—Długa 47 (specjalnie duży wybór jedwabi); M. Efraim—Długa 50; J. Cwejko—Bielańska 23.

Czas również pomyśleć o obuwiu. Na szarugi jesienne dobre, sportowe obuwie w dużym wyborze znajdziecie w firmach: „Centrala obuwia" Krucza 45; H. Obremski—Senatorska 27, Nowy Świat 52, Solna 17.

Kto życzy sobie zaopatrzyć się w futra—duży wybór posiada firma „Lion". Spieszcie zaopatrywać się na zimę w opał. Węgiel i drzewo nabywać można w Wydziale Zaopatrywania Kredytowa 2.

We wszystkich wymienionych firmach członkowie Związku otrzymają towar na spłaty, na bardzo dogodnych warunkach za okazaniem asygnat wydawanych przez kancelarję Związku.

Kancelarja czynna codziennie w godzinach od 5-ej do 9-ej wiecz.

KOMUNIKAT PRACOWNI POMOCY PEDAGOGICZNYCH.

Podajemy do wiadomości wszystkich koleżanek, iż kancelarja Związku przyjmuje zamówienia na wszelkie roboty związane z pomocami pedagogicznemi w przedszkolach. Kalendarzyki do zajęć dla dzieci, wykresy i inne tablice potrzebne do zajęć, pomoce pedagogiczne z podanych wzorów odbijane są na maszynie.

Roboty wykonywane są szybko, ładnie i tanio.

Obecnie na składzie pracownia pomocy pedagogicznych posiada następujące pomoce: do ćwiczenia spostrzegawczości „co z czem po-

łączyć" (5 tablic i 30 tabliczek zł. 7. 50) ćwiczenie spostrzeg. dla najmłodszych (4 tablice i 16 tabliczek—zł. 5. 50) i loteryjka trzech stopni (9 tablic i 12 tabliczek—zł. 4. 50), loteryjka liczbowa zł. 3.

OKÓLNIK Nr. 14

Do

Zarządów Ognisk Związku Naucz. Przedszkoli.

Podajemy do wiadomości Zarządów Ognisk, że w ciągu m-cy października i listopada r. b. przeprowadzana będzie dalsza lustracja Ognisk. Prosimy przeto Zarządy, by przygotowały wszystkie książki, oraz różne dokumenty z prac Ogniska.

Lustracje będą przeprowadzane w pierwszym rzędzie w tych Ogniskach, gdzie dotychczas Zarząd Główny jeszcze ich nie przeprowadzał. O dniu przyjazdu lustratorów Zarządu Głównego, Ogniska powiadomione będą oddzielnie.

Od Redakcji i Administracji.

Podajemy do wiadomości wszystkich naszych czytelników, że ze względów od nas niezależnych zmuszeni byliśmy wydać N-r wrześniowy pisma razem z N-rem październikowym.

Administracja „Zagadnień Przedszkolnych zwraca się do Zarządów Ognisk Związku N. P. z prośbą o sprawdzenie adresów swoich członków. Gdyby były jakie zmiany w adresach uprzejmie prosimy o łaskawe natychmiastowe zawiadomienie nas o tem. Podobnie prosimy P.P. Prenumeratorów o łaskawe zawiadamianie nas o każdorazowej zmianie adresu.

Jednocześnie przypominamy o odnowieniu prenumeraty na nowy rok wydawniczy 1930/31. Należność za prenumeratę prosimy wpłacać na konto nasze w P. K. O. 16.685.

Wsród nadesłanych książek.

Stanisław Machowski.

„O JUTRO SZKOŁY POLSKIEJ". Nakładem Związku Polsk. Naucz. Szkół Powsz.

Oceniając pracę autora pod powyższym tytułem, nie można powstrzymać się od wyrażenia dużego uznania dla wielkiej pracy i znajomości rzeczy, jaką autor wykazał przy opracowywaniu tego tak ważnego zagadnienia. Duża ilość wykresów czyni książkę tę przejrzystą

i łatwą w orjentowaniu się w poruszonem zagadnieniu. Cenne uwagi zawarte są w dziale „Koszty i organizacja budowy". Dobrze byłoby, by czynniki zainteresowane bezpośrednio budową szkół wzięły te wskazówki do serca i wprowadziły je w czyn.

Nie mogę jednakże powstrzymać się od pewnych uwag, które prosiłbym Sz. Autora, by przyjął je, nie jako krytykę jego cennej pracy, lecz jako rozszerzenie i uzupełnienie pewnych niedomówień poruszonej sprawy.

Zacznijmy od tytułu. Mówiąc o przyszłości szkoły polskiej, nie możemy ograniczać się tylko wyłącznie do zagadnień szkolnictwa powszechnego. Jest ono oczywiście fundamentem szkolnictwa polskiego, lecz nie na szkole powszechnej zaczyna się i nie na niej się kończy zagadnienie szkolnictwa polskiego. Kto dzisiaj przeprowadza badania i rozwiązuje bodajby teoretycznie zagadnienie szkolnictwa polskiego bez brania pod uwagę dwóch wielkich zagadnień, jak wychowanie przedszkolne i szkolnictwo zawodowe, ten za lat kilka zobaczy, jak katastrofalnie przedstawia się szkolnictwo polskie, już nie tylko pod względem braku budynków szkolnych, lecz i pod względem osiągniętych rezultatów. Mówiąc o katastrofalnym stanie szkolnictwa, musimy koniecznie zanalizować, w jakim stanie znajduje się w Polsce wychowanie przedszkolne i szkolnictwo zawodowe.

Przechodząc do zagadnień potrzeb szkolnictwa powszechnego, nie mogę powstrzymać się od uwagi, że począwszy od prac pierwszego ministra oświaty ś. p. Ksawerego Praussa po przez prace dr. Marjana Falskiego aż do ostatniej cennej pracy pana Machowskiego — brak jest tam zdecydowanego postawienia kropki nad i to zn., jak ostatecznie rozwiązać zagadnienie budowy dostatecznej ilości budynków szkolnych, już w chwili obecnej.

Wiemy wszyscy, że Państwo Polskie nie zdobędzie się na przeznaczanie przez szereg lat blisko po 200 mil. złotych rocznie na budowę szkół, że wobec tego musimy analfabetyzm w Polsce prolongować jeszcze na całe dziesiątki lat, albo chwycić się środków radykalniejszych. Wiemy, że w celu wyzyskania istniejących gmachów szkolnych, nauka w nich odbywa się na dwie lub trzy zmiany, ale jednocześnie wiemy doskonale, że istnieje cała masa szkół prywatnych, gdzie nauka trwa tylko do godz. I-ej, a potem lokal stoi pusty (w samej tylko Warszawie mamy takich izb szkolnych około 2 tys.). Analfabetyzm w państwie nie jest mniejszem niebezpieczeństwem niż nieprzyjaciel u jego granic. Jeżeli dla obrony niepodległego bytu państwa wolno zużytkować wszystkie wysiłki całego społeczeństwa, to nie w mniejszym stopniu te wysiłki zużytkować musimy w obliczu zbliżającego

się wroga — ciemnoty. Przyjrzyjmy się, ile pałacyków, willi i innych luksusowych pomieszczeń rozrzuconych jest po całym kraju, zobaczmy, że budynki te całemi latami stoją puste, że w budynkach tych mieszkają wszelkiego rodzaju gryzonie, tylko nie nauczycielstwo, tylko nie dzieci.

W czasie wojny z najezdcą rekwiruje się budynki na pomieszczenie armji, w czasie wojny z ciemnotą (bardziej groźny nieprzyjaciel) winny być zarekwirowane wszystkie wolne budynki, odpowiednie na szkoły, odpowiednie na mieszkania nauczycielskie. Władze rządowe winny pamiętać, że państwa naszego w chwili obecnej nie stać na pokrywanie miljardowych wydatków na budowę szkół powszechnych, lecz stać nas na to, by pociągnąć do świadczeń na rzecz oświaty tych obywateli, którzy mogą przyjść z pomocą państwu, a czynić tego nie chcą.

Oczywiście, poruszona przeze mnie sprawa też nie rozwiąże w 100% poruszonego w tej książce zagadnienia. Nie mniej jednak zwracanie w podobnych pracach uwagi na tego rodzaju zjawiska, nie będzie czyniło sprawy budowy szkół i mieszkań nauczycielskich — problemem nie do rozwiązania.

Tembardziej, że podobną akcję widzieliśmy już zagranicą (Austrja).

Bogdan Nawroczyński.

„ZASADY NAUCZANIA". Książnica Atlas 1930 r.

Pod tym tytułem autor dał właściwie wyczerpujący wykład teorji nauczania czyli dydaktyki ogólnej.

Książka składa się ze wstępu i dwu obszernych części, zatytułowanych:

Ideały dydaktyczne, oraz uczenie i nauczanie.

W pierwszej z tych części jest mowa o celach nauczania, drugiej o pracy ucznia, o pracy nauczyciela wreszcie o planie nauczania. Cała książka zawiera krytyczny rozbiór żywotnych za naszych czasów poglądów na nauczanie, oraz sformułowanie i uzasadnienie najważniejszych celów i środków dydaktycznych. Poszczególne zagadnienia przedstawione są w ich historycznym rozwoju. W dopiskach wskazana literatura przedmiotu.

Sfery zainteresowane: nauczycielstwo szkół średnich, seminarjów nauczycielskich, szkół powszechnych.

Kandydaci do egzaminów na nauczycieli szkół średnich. Osoby studjujące pedagogikę.

Chodak Edmund.

Wyd. M. Arcta, Warszawa. **Moja pierwsza książeczka. Elementarz.** Z 120 rysunkami Wandy Romeykówny. Str. 132 (17 + 22½). R. 1930.

Korzystając z najnowszych badań nad umysłowością i mową dziecka, autor oparł swój elementarz na t. zw. synkretyzmie będącym przejawem egocentrycznego myślenia dziecka, pośredniego między myśleniem podświadomem, a świadomem. Proces czytania polega nietylko na łączeniu wyobrażeń realnych ze wzrokowemi, ale na wiązaniu tychże i z wyobrażeniami wymawianiowo-słuchowemi, (a przy pisaniu i z pisaniowemi), co uwzględnia właśnie metoda elementarza E. Chodaka, a nazwana przez autora synkretyczno-analityczną. Następnie właściwości fonetyczne języka polskiego znalazły po raz pierwszy należyte uwzględnienie i zastosowanie.

Metodyczny układ, piękna treść czytanek, łatwe wierszyki, obfitość obrazków, staranność pisma i odpowiedni druk podnoszą wartość tej książki, której metoda może przynieść istotny postęp w metodyce początkowego nauczania i okazać się lepszą i doskonalszą od innych metod, dotychczas stosowanych.

Jeleńska. **„Sztuka Wychowania"**, nakład „Naszej Księgarni" (Świętokrzyska 18).

Dr. *John Alford Stevenson* **„Metoda Projektów"**, przekład W. Piniówny. Wydawnictwo Książnicy-Atlas.

Stefanja Ciesielska-Borkowska **„Język francuski"**, zarys metodyczno-dydaktyczny. Wydawnictwo Książnicy Atlas. Rok 1930.

Recenzje wyżej wymienionych książek umieścimy w następnym numerze „Zagadnień Przedszkolnych".

Wiadomości różne.

PISMA CODZIENNE O WYCHOWANIU PRZEDSZKOLNEM.

Roczne kursy wychowania przedszkolnego dla maturzystów.

„Słowo" wileńskie czasopismo z dnia 4 września 1930 r. zamieszcza pod powyższym tytułem artykuł, który ze względu na doniosłe znaczenie przytaczamy w całości:

(Przyp. Red.).

— Szkoła daje wykształcenie ogólne, uniwersytet—specjalne, kształcąc młodzież w różnych zawodach, dziedzina zaś wychowania przyszłego pokolenia w okresie wieku przedszkolnego jest dotąd u nas zupełnie zaniedbaną. Odczuwa się brak szkoły dla maturzystek, które z nakładem niedużej ilości czasu mogłyby zapoznać się z metodą wychowania dzieci w wieku przedszkolnym. Mniejby było wówczas błędów popełnianych

przez młode matki, oraz wychowawczynie, nieposiadające odpowiedniej wiedzy w rozwijaniu i kształceniu umysłu dzieci w wieku od lat 3 — 7.

Praca wychowawcza jest nadzwyczaj wdzięczna, która bezwzględnie przyda się każdej kobiecie czy też jako przyszłej wychowawczyni własnych dzieci, czy też jako kierowniczce przedszkola. Biorąc powyższe pod uwagę, w najbliższym czasie zostanie w Wilnie otwarty Roczny Kurs Wychowania Przedszkolnego, na który będą przyjmowane wyłącznie maturzystki, gdyż mając na względzie ogólny poziom słuchaczek, czas trwania kursu będzie bardzo krótki, ponieważ dane zostaną przedmioty tylko fachowe, z wyłączeniem ogólnokształcących zawartych w programach Seminarjów Ochroniarskich.

W nauczaniu dążąc do całkowitego opanowania przez słuchaczkę techniki prowadzenia przedszkola, najwięcej czasu będzie poświęcone przedmiotom praktycznym.

Grupa przedmiotów teoretycznych da naukowe podstawy zajęciom praktycznym oraz, w miarę możności, pogłębi życie duchowe przyszłych wychowawczyń młodzieży, podniesie ich poziom ideowy oraz rozwinie poczucie odpowiedzialności, ze zrozumieniem jednocześnie przez przyszłe matki - wychowawczynie doniosłości zadania, danego im do spełnienia przez społeczeństwo.

Metoda nauczania przedmiotów pedagogicznych będzie polegała w miarę możności na połączeniu wykładu z pokazem.

Wykład udziela niezbędnych wiadomości teoretycznych, pokaz zaś przedstawia najlepszy sposób wykonania danej czynności. Ten sposób wykładania nietylko przemawia do umysłu, ale jednocześnie pobudza pamięć wzrokową i uruchamia cały aparat wrażeniowy, celem jaknajmocniejszego utrwalenia podanych wiadomości.

Czynnikiem bardzo ważnym częściowo umożliwiającym tę metodę będzie „Przedszkole Wzorowe" zaopatrzone we wszelkie pomoce naukowe, niezbędne dla kształcenia umysłu dzieci w wieku przedszkolnym.

Ze względu na to, że pedagogika ściśle wiąże się z higjeną, jak również, że przedewszystkiem od kobiety jako od kierowniczki życia rodzinnego zależą siły i zdrowie społeczeństwa, oprócz przedmiotów pedagogicznych, higjenie zostaje poświęcone sporo czasu.

Program higjeny zaznajomi z poszczególnemi czynnikami zdrowia, uwzględniając wszystko co wzmacnia lub podkopuje siły organizmu.

Z higjeną dziecka zaznajomi się uczenice w zakładach opieki nad dzieckiem.

Znajomość chemicznego składu żywności, jej wartości energetycznej oraz znajomość zapotrzebowania organizmu ludzkiego, nabyta na lekcjach higjeny — zostanie utrwaloną praktycznie w kuchni djetetycznej — prowadzonej ściśle według wymagań naukowych.

Po przesłuchaniu wykładów teoretycznych, odbyciu wymaganej praktyki w przedszkolu, w zakładach opiekuńczych nad dzieckiem, oraz po złożeniu przepisowych egzaminów wobec Komisji Egzaminacyjnej, słuchaczki otrzymają świadectwa uprawniające do prowadzenia przedszkola. Informacje są udzielane w Sekretarjacie Kursów przy ul. Mickiewicza № 22 m. 5, (Wilno), codziennie w godz. 4 — 6.

W czasopiśmie „Kobieta Współczesna" ukazał się ciekawy artykuł pióra p. K. Muszałówny, p. t. „Nasze postulaty w sprawie ogrodów dziecięcych" w artykule tym między innemi czytamy:

— Jeśli chodzi o ogrody przedszkola — możnaby w tej sprawie wysuwać dwa postulaty. Jeden z nich musiałby być realizowany przez magistraty w ten sposób, aby te przy budowie nowych szkół powszechnych przewidywały, jak to ma miejsce w Monachjum, miejsce w budynku i na podwórzu, przeznaczone na przedszkole—ogród. Jeśli chodzi o budynek—wystarczy parę większych sal, wyposażonych w małe ławeczki i stoliki. Jeśli chodzi o podwórze — wystarczy basen z piaskiem, hydrant do

mycia rąk, niewielki plac na zabawy i gry ruchowe dla dzieci. Nie jest to doprawdy wiele i w ogólnym kosztorysie gmachu szkolnego prawie nie zaważy.

Trzebaby również, aby w nowych wybudowanych gmachach dla szkół powszechnych wyznaczyć choćby jedną salę, i na podwórzu—choćby niewielki placyk na przedszkole — ogród. Niechby w ogrodzie tym pomieściły się choć najuboższe dzieci, dzieci bezrobotnych, dzieci rodziców pracujących poza domem, dzieci — sieroty. Cóżby to był za wspaniały początek w wychowaniu maleństw, skazanych na fatalne warunki mieszkaniowe, a często najgorsze wpływy wychowawcze w domu. Cóż — trzeba pomówić przy tej okazji o przedszkolach prywatnych i założonych przez instytucje społeczne. Dobrze byłoby postarać się, aby te przedszkola przemianowane zostały na przedszkola — ogrody, dające dzieciom możliwości, ruchu na świeżem powietrzu, zapewniając im oprócz wychowania umysłowego i moralnego także i odrobinę tak koniecznego przecież wychowania fizycznego.

Związek miast polskich winien jaknajżywiej zainteresować się sprawą ogrodów przedszkoli i powziąć w tej mierze pewne uchwały. Jest obowiązkiem miast przedewszystkiem dbać o najmłodszych swych obywateli, aby wyrastali oni w takich warunkach wychowawczych, które gwarantują ich prawidłowy rozwój pod każdym względem. Ogrody—przedszkola to wielka instytucja wychowawcza przyszłości. Nie zwlekając powinniśmy zacząć jej budowę. Nie będę chyba daleka od prawdy, jeśli powiem, że ogrody przedszkola dla dzieci pozwolą nam zaoszczędzić w przyszłości na więzieniach, a odrazu od chwili zaistnienia tej instytucji — na szpitalach, lekarzach i .. przedewszystkiem na zgonach.

Ale największe korzyści ogrodów—przedszkoli leżeć będą bez kwestji na linji wartości moralnych. Bowiem ogrody—przedszkola dadzą tysiącom ubogich dzieci radosne dzieciństwo, nauczą je uśmiechu, wychowają pokolenie urobione moralnie, z rozbudzonemi zainteresowaniami do życia i pracy.

Nie mówię już o tem, że ogrody—przedszkola będą pośrednio także i terenem wpływów na sfery rodzicielskie, stając się placówką społeczną pierwszorzędnej wagi i użyteczności.

Ze swej strony dodać musimy, że akcję w tej sprawie organizacja nasza rozpoczęła jeszcze w roku 1925. Magistratowi m. st. Warszawy został złożony obszerny memorjał, lecz dotychczas w tym kierunku odpowiednie władze prawie że nie zrobiły nic. Akcję tę prowadzimy w dalszym ciągu.

(Przyp. Redakcji).

Wystawa prac wychowanków przedszkoli War. Tow. Dobroczynności.

W dniu 2 października 1930 r. o godz. 11 przed południem w siedzibie głównej W. T. D. ul. Krak.-Przedm. 62 została otwarta wystawa prac wychowanków przedszkoli W. T. D.

Wystawa ta jest otwarta codziennie w godz. 10 — 15, zgromadziła ona samodzielnie prace dziatwy w wieku od lat 4—7, i pomoce naukowe. Zamknięcie wystawy nastąpi w dn. 12 października r. b. o godz. 17. Wstęp na wystawę jest bezpłatny.

Przegląd czasopism.

„OPIEKA NAD DZIECKIEM" — miesięcznik Nr. 6, rok 1930 zawiera prace: Br. Krakowskiego „Twórcza praca" — artykuł poświę-

cony krótkiemu omówieniu pracy na terenie parafji w Liskowie, podejmowanej przez ks. prałata Blizińskiego, zasłużonego działacza społecznego. W r. b. Lisków obchodzić będzie 10-lecie zakładu dla sierot — ofiar wojny w Liskowie, i jubileusz 30-lecia pracy społecznej ks. prałata Blizińskiego; Dr. Jan Bogdanowicz „Zasadnicze wytyczne opieki higjenicznej nad dzieckiem w wieku przedszkolnym" —praca ta omawia zainteresowanie się społeczeństwa dzieckiem, wykazuje, co zrobiono z zakresu higjeny dziecka, nakoniec podaje pewne wskazania, jak trzeba obchodzić się z dzieckiem w wieku przedszkolnym i omawia częściowo, jaką pomoc winno dać społeczeństwo. „Społeczeństwo musi tylko pomóc rodzinie w wykonywaniu jej obowiązków, uświadamiając rodziców o potrzebach dziecka, organizując place zabaw dla dzieci, parki, boiska, ogródki Jordanowskie, kolonje letnie, reformując kwestję mieszkaniową" — kończy autor. Flisak Józef „Ruch boiskowy w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej" — autor omawia przyczyny wzmożonego wzrostu ruchu boiskowego. — Amerykański Związek boiskowy i urządzanie boisk. — Kronika krajowa omawia Tydzień dziecka w Polsce w r. 1930.

„PRZEGLĄD PEDAGOGICZNY" — tygodnik, organ T. N. S. W. Spis rzeczy: „U progu nowego roku szkolnego" — K. Chmielewski, „Matura" — B. Suchodolski: „Szkoła na miarę" — artykuł omawiający książkę K. Konińskiego „Szkoła na miarę" — projekt szkoły średniej indywidualizującej". — „Syndykalizm a zawodowa organizacja nauczycielska". — Całość uzupełniają „Kronika z życia Koła Warszawskiego T. N. S. W. i „Światła i cienie".

„NASZA SZKOŁA" — organ Zrzesz. Naucz. Szkół Polskich w Brazylji, Zw. Kół Młodz. i Polsk. Tow. Oświat. w Brazylji. Treść N-ru 7—8 1930 r. —„Wykręcanie się sianem" — praca omawia stosunek kolonij polskich do otwierania i prowadzenia szkół polskich, i angażowania odpowiednich sił nauczycielskich. — „Poglądowe nauczanie" — kilka uwag, jak wyzyskać przyrodę i świat otaczający w nauczaniu. — „Rozwój obyczajowy (etyczny) ucznia" — „Ogródki szkolne w Anglji", dopełnia numer Dział literacki.

„OGNISKO NAUCZYCIELSKIE" — miesięcznik, Wydawnictwo Zarządów Okręgowych: Lubelskiego, Poleskiego i Wołyńskiego Zw. P. N. S. P. Cenniejsze artykuły N-ru wrześniowego r. b.: „Wydeptane drogi" F. Rusina „10 dni w Nałęczowie" W. Polkowskiego „Kształcenie estetyczne" Felicji Kasprzykówny „Ostatni dzień na Pałubach". Całość jeszcze uzupełniają: Mównica ogniskowa, Światła i cienie, Kronika.

PRENUMERATA rocznie zł. 5.00, półrocznie zł 3.00. Cena pojedyńczego numeru gr. 50. Członkowie Związku otrzymują pismo bezpłatnie.

Redakcja i Administracja pisma czynna jest codziennie od godz. 18-ej do 21-ej w lokalu Związku (Marszałkowska 53a m. 24, tel. 196-44). Konto w P.K.O. 16 685.

Ogłoszenia przyjmuje Administracja „Zagadnień Przedszkolnych" na następujących warunkach: cała strona — 50 zł., 1/2 strony — 30 zł., 1/4 strony 20 zł.

Drobne ogłoszenia po 10 gr. za wyraz.

Za treść ogłoszeń Redakcja nie odpowiada.

Rękopisów Redakcja nie zwraca.

Redaguje Komitet.

Redaktor odpowiedzialny i wydawca w imieniu Związku Nauczycielstwa Przedszkoli w Polsce — Juljan Zarembski.

Druk. Inst. Głuch. i Ociemniałych w Warszawie, Pl. Trzech Krzyży 4-6, tel. 446-62.